

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТЛОВИХ ПРОГРАМ ТА РІШЕНЬ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Дунаєвецька міська територіальна громада
Хмельницька область

Зміст

Вступ.....	2
Методологія дослідження.....	3
Перелік НПА, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО.....	5
Основні терміни та поняття.....	6
Аналіз результатів дослідження.....	7
Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов.....	8
Локальні програми, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО, у Дунаєвецькій МТГ.....	11
Національні житлові програми, які реалізуються у Дунаєвецькій МТГ.....	15
Кредитні житлові програми.....	16
Інформаційна доступність.....	17
Висновки.....	18
Рекомендації.....	19

Вступ

Конституція України є основою правового регулювання житлового права в Україні. Саме у ст. 47 Конституції України закріплене право на житло кожного громадянина країни. Держава створює умови, за яких кожен громадянин може його будувати, купувати або орендувати. Людям, які потребують соціального захисту, влада на рівні держави та місцевого самоврядування надає житло безоплатно або за доступну плату, встановлену законом.

Внаслідок повномасштабної війни Російської Федерації проти України мільйони українців були вимушені покинути свої домівки та переміститись у більш безпечні регіони країни. Вони стали внутрішньо переміщеними особами. Проблема ж забезпечення ВПО житлом набуває дедалі гострішого характеру — як для держави, так і для громад, які їх приймають.

Команда благодійної організації «Благодійний фонд “Стабілізейшен Суппорт Сервісез”» у межах проєкту «Підтримка спроможності системи соціального захисту населення щодо реєстрації внутрішньо переміщених осіб», який реалізується за підтримки Агентства ООН у справах біженців в Україні, проводить дослідження місцевих і національних політик у сфері житлових проблем ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни.

Органи державної та місцевої влади реалізують різні програми підтримки ВПО, які втратили житло та були змушені переїхати в інші населені пункти. Частина таких програм підтримки існувала до 24 лютого 2022 року, а деякі почали втілюватися лише після повномасштабного вторгнення. У проєкті Плану відновлення України, презентованому у липні 2022-го, наявні довгострокові перспективи підтримки населення в умовах воєнного стану та після його припинення.

Скорочення надходжень до державного та місцевих бюджетів, непередбачувані наслідки і строки завершення війни створюють негативний вплив на розроблення та ухвалення довгострокових рішень у житловому секторі.

За прогнозами міжнародних інституцій, що довше триватиме війна, то більше населення країни потраплятиме у вразливе становище, а ресурси, які дозволяли б людям протриматися без сторонньої допомоги, будуть вичерпуватися. Саме тому важливо визначити реальну потребу ВПО у житлових програмах і програмах підтримки реалізації житлових прав (компенсація оренди, комунальних послуг тощо), а також забезпечити їхню доступність.

Методологія дослідження

Мета дослідження

Проведення аналізу житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, з метою розроблення рекомендацій, спрямованих на вдосконалення довгострокових житлових рішень на користь ВПО під час формування локальної житлової політики.

Об'єкт дослідження

Перешкоди в доступі ВПО до житлових програм, які діють у цільових громадах, зокрема з урахуванням забезпечення постійним та соціальним житлом.

Предмет дослідження

- Національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Чинні місцеві цільові програми, інші місцеві нормативно-правові акти (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Інші житлові програми та рішення для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.

Завдання дослідження

1. Проаналізувати:
 - національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах;
 - місцеві цільові програми та рішення, інші локальні НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО;
 - житлові програми для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
2. Зібрати дані про кількість ВПО, які потребують покращення житлових умов у цільових громадах, з урахуванням демографічних характеристик та потреб у покращенні житлових умов.
3. Розробити звіт про результати аналізу чинних житлових програм для ВПО у цільових громадах.
4. Розробити рекомендації та план адвокації необхідних змін для кожної цільової громади.

5. Провести презентацію дослідження у формі заходу, спрямованого на адвокацію запропонованих змін за участі зацікавлених сторін.

Географія дослідження: об'єднані територіальні громади України.

Період проведення дослідження: лютий — липень 2024 року.

Методи та інструменти дослідження

- Експертна оцінка місцевих цільових програм та інших НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямованих на забезпечення житлом ВПО.
- Експертна оцінка доступу до національних житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах.
- Експертна оцінка житлових програм для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
- Аналіз офіційних сайтів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо доступності інформації про чинні житлові програми для ВПО.

Джерела інформації

1. Сайти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування територіальних громад.
2. Офіційні відповіді на запити згідно з вимогами Закону України «Про доступ до публічної інформації».
3. Статистична інформація щодо кількості ВПО, які потребують покращення житлових умов.
4. Місцеві НПА (положення, програми, рішення, розпорядження, плани заходів тощо).
5. Звіти про виконання житлових програм.

Перелік нормативно-правових актів, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО

- Конституція України.
- Цивільний кодекс України.
- Житловий кодекс України 1983 року.
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».
- Закон України «Про житловий фонд соціального призначення».
- Постанова КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).
- Постанова Ради Міністрів УРСР і Укрпрофспілки «Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР» (від 11.12.1984 № 470).
- Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційний план заходів з її реалізації у 2023–2025 роках (затверджені Розпорядженням КМУ від 07.04.2023 № 312).
- Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом (затверджений Постановою КМУ від 10.10.2018 № 819) — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ від 02.08.2022 № 856 (доступне іпотечне кредитування «ЄОселя»).
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті за Програмою «Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам» (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451), — за рахунок коштів гранту, наданого KfW.
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об’єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980), — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 18.04.2018 № 280).
- Постанова КМУ «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495).
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат на тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися

у період воєнного стану і не отримують щомісячної адресної допомоги переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (від 19.03.2022 № 333).

- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» (від 04.10.2017 № 769).
- Локальні НПА (комплексні програми, рішення сесії місцевих рад, порядки виконавчих комітетів місцевих рад тощо).

Основні терміни та поняття

Внутрішньо переміщена особа в українському законодавстві — це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання внаслідок чи для уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Відповідно до п. 6 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», ВПО має право на створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання.

Основою правового регулювання житлових прав в Україні є Конституція України, яка в ст. 47 закріплює загальне право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Людям, які потребують соціального захисту, держава та органи місцевого самоврядування надають житло безоплатно або за доступну плату відповідно до закону. Нікого не можна примусово позбавити житла, виключно на підставі закону за рішенням суду.

Відповідно до Закону України «Про житловий фонд соціального призначення», **житловий фонд соціального призначення** — це сукупність соціального житла, що надається громадянам України, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Окремі аспекти цього поняття висвітлені в постанові КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).

Дещо інший підхід викладено в Житловому кодексі України. Так, п. 5 ч. 2 ст. 4 зараховує до житлового фонду соціального призначення квартири в багатоквартирних житлових будинках, садибні (одноквартирні) житлові будинки, а також житлові приміщення в інших будівлях усіх форм власності, що надаються

людям, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Тобто не обмежує житловий фонд лише комунальною формою власності.

Питання, пов'язані з розміщенням ВПО у місцях тимчасового проживання, зокрема з дотриманням вимог, передбачених Постановою КМУ «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 01.09.2023 № 930), а також з наданням соціальних послуг у громаді (притулок, підтримане проживання, стаціонарний догляд, паліативний догляд тощо) ***це дослідження не охоплює.***

Аналіз результатів дослідження

Дунаєвецька МТГ у Кам'янець-Подільському районі Хмельницької області утворена 13 серпня 2015 року шляхом об'єднання Дунаєвецької міської ради та Великожванчицької, Великокужелівської, Великопобіянської, Вихрівської, Воробіївської, Ганнівської, Гірчичнянської, Голозубинецької, Гута-Яцьковецької, Дем'янковецької, Держанівської, Залісцівської, Зеленченської, Іванковецької, Лисецької, Малокужелівської, Малопобіянської, Миньковецької, Нестеровецької, Рахнівської, Рачинецької, Сиворогівської, Січинецької, Сокілецької, Чаньківської сільських рад Дунаєвецького району.

Площа громади — 669,13 км², населення — 37 281 людина (станом на 2018 рік). У складі громади — 51 населений пункт (1 місто і 50 сіл, що входять до 27 старостинських округів). Адміністративний центр — місто Дунаївці.

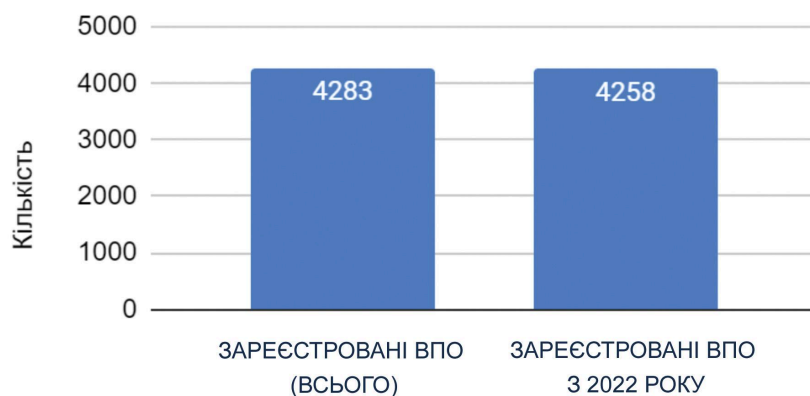
Села, які входять до складу Дунаєвецької МТГ: Залісці, Великий Жванчик, Нестерівці, Зеленче, Чаньків, Велика Побійна, Січинці, Голозубинці, Миньківці, Лисець, Мушкутинці, Воробіївка, Заставля, Рахнівка, Ганнівка, Гірчична, Іванківці, Велика Кужелева, Рачинці, Дем'янківці, Сокілець, Вихрівка, Кривчик, Мала Кужелівка, Мала Побіянка, Пільний Мукарів, Панасівка, Держанівка, Сивороги, Гута-Яцьковецька, Синяківці, Соснівка, Катеринівка, Яцьківці, Слобідка-Гірчичнянська, Дубинка, Степок, Городиська, Антонівка, Притулівка, Руда-Гірчичнянська, Чимбарівка, Малий Жванчик, Ксаверівка, Млаки, Ліпини, Трибухівка, Заголосна, Ярова Слобідка, Гута-Блищанівська.

Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов

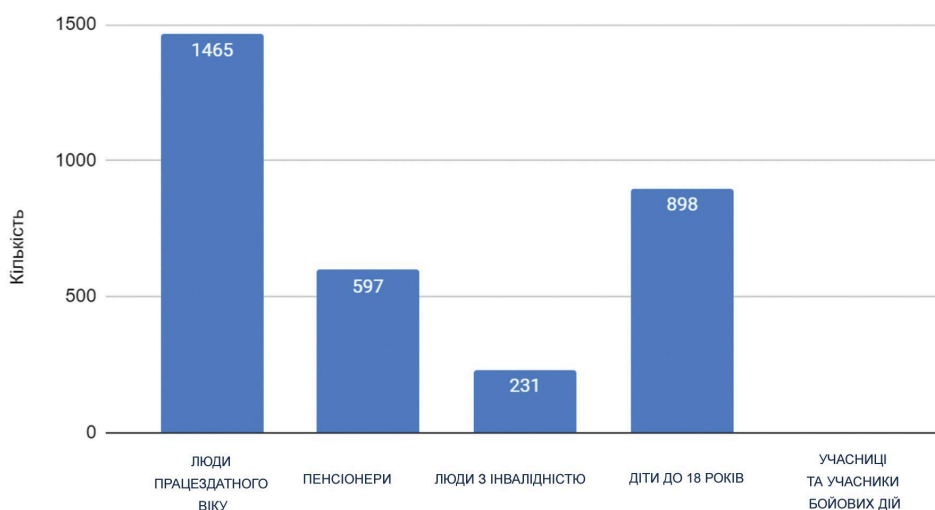
Станом на 25.07.2024 у Дунаєвецькій міській територіальній громаді зареєстровані такі групи ВПО (таблиця).

Категорії	Кількість
Зареєстровані ВПО (всього)	4283
Зареєстровані ВПО з 2022 року	4258
Сім'ї ВПО (багатодітні)	751
Жінки	2028
Чоловіки	1357
Люди працездатного віку	1465
Пенсіонери	597
Люди з інвалідністю	231
Діти до 18 років	898
Учасниці та учасники бойових дій	Інформація відсутня

Кількість зареєстрованих ВПО

Розподіл за соціальним статусом

Дунаєвецька МТГ провела опитування ВПО щодо їхніх житлових потреб (оцінка потреб). За результатами *опитувального листа для ВПО* у громаді (станом на серпень — вересень 2023 року опитано 400 людей) визначено рівень важливості потреб:

- індивідуальне тимчасове житло — 1%;
- індивідуальне постійне житло — 15%;
- медпослуги — 70%;
- фінансова підтримка — 35%;
- забезпечення харчуванням — 51%;
- робота за фахом — 20%;
- перекваліфікація — 45%;
- отримання інформації про наявну або доступну допомогу для ВПО — 85%;
- інтеграція у громаду — 75%;
- психологічна підтримка — 76%;
- можливість брати участь у суспільному житті громади — 41%.

Узагальнюючи проведене анкетування ВПО, доходимо висновку, що **питання надання житла — це 15% потреб ВПО у громаді, яка їх приймає, натомість найвищі показники мають медпослуги (70%), інтеграція у громаду (75%) та психологічна підтримка (76%).**

Станом на 30.05.2024 на підставі Рішення виконавчого комітету Дунаєвецької міської ради «Про врегулювання питань забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб для тимчасового проживання на території громади» (від 27.02.2024 № 45) Управління праці та соціального захисту населення прийняло **21 заяву про взяття на облік людей, що потребують надання житлового приміщення з фонду житла**, призначеного для тимчасового проживання ВПО.

Розділ «Виконавчий комітет» офіційного сайту Дунаєвецької МТГ містить підрозділ «[Облік та розподіл житла](#)». Тут розміщені списки черговості людей,

які перебувають на квартирному обліку. Та списку ВПО, які претендують на житло з фонду тимчасового житла громади, не додано.

Також на сайті Дунаєвецької МТГ у підрозділі «Виконавчі органи міської ради» розділу «Структура» розміщене активне посилання на [Управління «Центр надання адміністративних послуг»](#). Тут міститься [перелік послуг](#), які надає Управління «Центр надання адміністративних послуг» Дунаєвецької міської ради. Це, зокрема, послуга з ідентифікатором 00104 «Призначення щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» та послуга з ідентифікатором 01471 «Взяття на облік громадян, які потребують надання житлового приміщення з фондів житла для тимчасового проживання». Зразки заяв та інформаційні картки вказаних послуг відсутні.

Рішення Дунаєвецької міської ради [«Про затвердження переліку об'єктів нерухомого майна](#) для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб» (від 09.09.2022 № 176) визначає перелік об'єктів нерухомого майна для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб на території Дунаєвецької МТГ. До переліку входять 14 об'єктів комунальної власності для тимчасового розміщення переселенців (за типом — МКП). Здебільшого це дитячі садочки, школи, лікувальні заклади тощо.

Житловий фонд соціального призначення в Дунаєвецькій територіальній громаді відсутній.

Розпорядженням Дунаєвецької міської ради [«Про створення Ради з питань внутрішньо переміщених осіб»](#) (від 11.09.2023 № 214/2023-р) було ***створено Раду з питань ВПО Дунаєвецької територіальної громади***, затверджено Положення та склад Ради.

Звернень до Ради з питань ВПО при Дунаєвецькій МТГ від ВПО щодо забезпечення житлом не надходило. Члени Ради з питань ВПО брали участь у розробленні Програми інтеграції внутрішньо переміщених осіб у Дунаєвецькій громаді на 2024–2025 роки. Зокрема, дали рекомендації щодо забезпечення житлом ВПО.

Локальні програми, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО, у Дунаєвецькій МТГ

Для оцінки доступності у Дунаєвецькій МТГ національних житлових програм для ВПО, аналізу місцевих цільових програм та інших НПА, спрямованих на забезпечення житлом ВПО, було направлено низку запитів на доступ до публічної інформації, а також проаналізовано сайт громади.

[Постанова КМУ](#) «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495) затверджує Порядок формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання ВПО.

Напряму передбачено, що функцію формування фондів тимчасового житла для ВПО та облік ВПО покладено на органи місцевого самоврядування.

Рішення Дунаєвецької міської ради [«Про визначення уповноваженого органу»](#) (від 30.01.2024 № 26-75/2024) уповноважує Управління соціального захисту та праці Дунаєвецької міської ради вести облік людей з числа ВПО, які мають право на отримання тимчасового житла. Відбувається прийом заяв від ВПО на тимчасове житло. Станом на березень 2024 року заяв на взяття на облік на тимчасове житло не було подано, але станом на липень 2024-го на обліку перебувала 21 ВПО, яка потребує надання житлового приміщення з фонду житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО (офіційна відповідь Дунаєвецької міської ради від 01.08.2024 № 02-07/313/24).

Загальна кількість ВПО у громаді — 4283, але від ВПО надійшла лише 21 заява (0,5% від загальної кількості). Це може свідчити про те, що ВПО самостійно вирішують свої житлові проблеми, продовжують проживати у місцях компактного проживання або ж не мають інформації про наявні можливості у громаді.

Виконавчий комітет Дунаєвецької міської ради ухвалив Рішення [«Про врегулювання питань забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб для тимчасового проживання на території громади»](#) (від 27.02.2024 № 45), яке реалізоване шляхом утворення складу комісії з питань обліку ВПО, що потребують житла для тимчасового проживання. Також затверджено Положення про комісію з питань обліку внутрішньо переміщених осіб, які потребують житла для тимчасового проживання. Воно визначає повноваження комісії щодо розгляду заяв про надання житла з фонду тимчасового житла, але не містить переліку документів, які повинні надати ВПО до заяви. Тому **необхідно розробити окремий порядок формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання**

такого житла для тимчасового проживання ВПО у громаді (керуючись Постановою КМУ від 29.04.2022 № 495 «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб») або доповнити рішення відповідними змінами.

У Дунаєвецькій МТГ діє облік та розподіл житла, на сайті розміщені [списки черговості громадян, які перебувають на квартирному обліку](#). До даних списків на сайті список ВПО не доданий.

З 2018 року Дунаєвецька МТГ є активним та успішним учасником міжнародних грантових програм ([інформація](#) про це розміщена на офіційному сайті громади). Серед таких — [Програма забезпечення реалізації проєкту «Домівка подалі від небезпеки»](#) щодо створення сімейного центру для тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб на 2023–2024 роки (затверджена Рішенням Дунаєвецької міської ради від 27.12.2023 № 1-73/2023). Ця Програма спрямована на покращення умов проживання сімей з дітьми. Громада планує створити сімейний центр у селі Миньківці, розрахований на 48 людей. Передбачається інтеграція ВПО у Дунаєвецьку МТГ. Учасниками Програми є [Управління соціального захисту та праці](#) Дунаєвецької міської ради, [Хмельницька ОВА](#), [Агенція регіонального розвитку Хмельницької області](#).

Фінансове забезпечення Програми здійснюється за рахунок грантових коштів Rockefeller Philanthropy Advisors від імені спонсорованого проєкту, Mayors Migration Council — Ради мерів з питань міграції, відповідно до укладеної грантової угоди між Rockefeller Philanthropy Advisors та Управлінням соціального захисту та праці Дунаєвецької міської ради, а також за рахунок інших незаборонених законодавством джерел. **Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідний для реалізації Програми, становить 243 411,00 доларів США. У 2023 році надійшло 200 000,00 доларів США від донорів, використання яких заплановане на 2024-й.**

Програма передбачає впровадження чотирьох заходів, зокрема проведення реконструкції будівлі триповерхового лікувального корпусу для компактного проживання сімей ВПО з малолітніми дітьми, забезпечення поширення інформації про реалізацію проєкту та інші. Звіт про реалізацію Програми запланований на кінець 2024 року.

У розділі [«Інформація для ВПО»](#) на сайті громади міститься оголошення для ВПО про, те що міжнародна гуманітарна організація Medair у партнерстві з УВКБ ООН у 2024 році надає фінансову підтримку на оренду житла деяким категоріям людей з числа ВПО, які проживають у Вінницькій, Хмельницькій та Тернопільській областях. Фінансова допомога розрахована на шість місяців, надається двома платежами. Передбачені моніторингові візити до орендованого

житла, які здійснюють представниці/ники Medair та УВКБ ООН для підтвердження того, що бенефіціари проживають у належних та гідних умовах.

Надавши офіційну відповідь, громада повідомила, що на території Дунаєвецької МТГ немає житлових програм для ВПО, які реалізують міжнародні та національні неурядові організації. У межах дослідження було проаналізовано Програму «Домівка подалі від небезпеки» та інформацію про оголошення щодо надання фінансової підтримки на оренду житла деяким категоріям ВПО.

Регіональні житлові програми

[Цільова регіональна програма підтримки індивідуального житлового будівництва на селі](#) та поліпшення житлово-побутових умов сільського населення «Власний дім» на 2022–2029 роки (затверджена Наказом начальника Хмельницької ОВА від 12.05.2022 № 154/2022-н з додатками).

Обсяг фінансових ресурсів за період дії Програми:

- 3 державного бюджету: 2022 рік — 2 800 000,00 грн; 2023-й — 2 290 000,00 грн; 2024-й — 1 750 000,00 грн.
- 3 обласного бюджету: 2022 рік — 1 760 000,00 грн; 2023-й — 400 000,00 грн; 2024-й — 400 000,00 грн.

ВПО також можуть скористатися цією Програмою для здобуття власного житла у сільській місцевості Хмельницької області. Проте ВПО серед отримувачів кредитів за вказаною Програмою немає (офіційна відповідь Хмельницької ОВА від 07.08.2024 № 101/15-41-7589/2024). Інформація щодо реалізації у розрізі громад відсутня. Дунаєвецька МТГ також не повідомила про участь у Програмі «Власний дім» протягом 2022–2024 років на умовах співфінансування. Суми співфінансування досить невеликі, але вони могли б вирішити деякі житлові питання ВПО у сільській місцевості, приєднаних населених пунктах шляхом фінансування купівлі, ремонтних робіт, підведення мереж до наявного будинку тощо.

[Обласна програма забезпечення молоді житлом на 2013–2026 роки](#) (затверджена Наказом Хмельницької ОВА від 22.01.2024 № 9/2024-н «Про внесення змін до обласної програми забезпечення молоді житлом на 2013–2023 роки» з додатками). ВПО серед отримувачів кредитів за цією Програмою немає (офіційна відповідь Хмельницької ОВА від 07.08.2024 № 101/15-41-7589/2024). Це може свідчити про те, що ВПО не розглядають кредитні програми для вирішення своїх житлових питань. Інформація щодо реалізації у розрізі громад відсутня.

Нежитлові рішення щодо забезпечення житлом ВПО у Дунаєвецькій МТГ

У Дунаєвецькій МТГ ухвалено низку програм, які спрямовані на забезпечення соціальних прав та інтересів ВПО.

[Програма забезпечення перебування внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб](#) в об'єктах нерухомого майна для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб комунальної форми власності на 2024 рік (затверджена Рішенням Дунаєвецької міської ради від 21.12.2023 № 1-72/2023).

Фінансування цієї Програми, згідно з офіційною відповіддю: 2022 рік — 549 000,00 грн з місцевого бюджету; 2023-й — 1 215 093,00 грн, з них 397 903,00 грн та 818 027,00 грн — з місцевого бюджету; 2024-й — 253 902,00 грн з державного бюджету (компенсація за комунальні послуги) та 164 757,00 грн з місцевого бюджету. Загалом на 2024 рік передбачено фінансування у сумі 1 740 703,00 грн.

Станом на 29.03.2024 у межах Програми задоволені житлові потреби 137 ВПО, зокрема за 2022 рік — 30 ВПО (МТП у м. Дунаївці), за 2023-й — 60 ВПО (МТП у с. Миньківці), 2024-й — 47 ВПО (МТП у с. Великий Жванчик).

Програма не містить довгострокових заходів та рішень щодо вирішення житлових проблем ВПО у громаді, забезпечує лише підтримувальне проживання у МКП.

[Програма інтеграції внутрішньо переміщених осіб](#) у Дунаєвецькій громаді на 2024–2025 роки (затверджена Рішенням Дунаєвецької міської ради від 21.12.2023 № 1-72/2023).

У напрямі забезпечення тимчасових житлових прав ВПО ***Програма передбачає реалізацію заходу 5.1.1 («Облаштування частини приміщення нежитлової будівлі у селі Миньківці для доступного тимчасового проживання маломобільних груп з числа ВПО, забезпечення соціальною послугою з догляду осіб, що її потребують»).***

[Програма соціального захисту населення](#) Дунаєвецької міської ради на 2021–2025 роки (затверджена Рішенням Дунаєвецької міської ради від 23.09.2020 № 4-75/2020, із внесеними змінами від 26.05.2022 № 17-25/2022).

Дана Програма не спрямована на вирішення житлових потреб ВПО у громаді.

Програма оздоровлення та відпочинку дітей на 2024 рік (затверджена Рішенням Дунаєвецької міської ради від 30.01.2024 № 4-75/2024).

Мета Програми — організація повноцінного оздоровлення та відпочинку дітей, зміцнення їхнього здоров'я та імунітету шляхом придбання за кошти міського бюджету та інших незаборонених джерел фінансування путівок у дитячі табори та оздоровчі пансіонати для найбільш потребуючих пільгових категорій дітей Дунаєвецької громади.

Програма «Медико-соціальне забезпечення пільгових та соціально незахищених верств населення Дунаєвецької міської територіальної громади на 2024–2026 роки (затверджена Рішенням Дунаєвецької міської ради від 21.12.2023 № 1-72/2023).

У частині забезпечення медичними послугами поширюється на ВПО, але не спрямована на вирішення житлових питань ВПО.

Варто відзначити важливість того, що Дунаєвецька МТГ підтримує переселенців, сприяє їхній інтеграції у громаду, ухвалює відповідні програми, спрямовані на соціальну підтримку, бере участь у грантових проектах. Але ці ініціативи не містять заходів/завдань щодо вирішення саме житлових проблем ВПО.

Національні житлові програми, які реалізуються у Дунаєвецькій МТГ

На виконання *Постанови КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб»* (від 19.03.2022 № 333) у громаді діє Програма компенсації оренди житла, житлово-комунальних послуг. Згідно з офіційною відповіддю Дунаєвецької міської ради, у межах Програми «Прихисток» щомісячно власникам домоволодінь, які безоплатно розмістили ВПО, надається компенсація витрат за їхнє проживання. Кількість заяв від жителів громади про компенсацію витрат за тимчасове розміщення ВПО та суми компенсації у розрізі років:

- 2022 рік — 1078 заяв на суму 2 244 943,39 грн;
- 2023 рік — 1392 заяви на суму 440 891,20 грн;
- 2024 рік (станом на квітень) — 2790 заяв на суму 5 003 480,50 грн.

Кількість ВПО, розміщених безкоштовно за Програмою «Прихисток» жителями Дунаєвецької МТГ, у розрізі років: 2022 рік — 3246 ВПО; 2023-й — 4287 ВПО; загалом станом на квітень 2024-го — 8501 ВПО.

Компенсація за тимчасове розміщення ВПО відбувається за кошти міжнародних організацій на підставі відповідних договорів.

Згідно з інформацією Дунаєвецької міської ради (офіційна відповідь на запит), у Дунаєвецькій МТГ на обліку не перебувають ВПО, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та відповідають вимогам **Постанови КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України»** (від 18.04.2018 № 280). За період дії Постанови ВПО, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, не забезпечувалися житлом у Дунаєвецькій МТГ. Грошова компенсація на придбання житла та в подальшому субвенція на виплату такої грошової компенсації **не призначалась**.

Постановою КМУ від 04.10.2017 № 769 затверджено Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, передбаченої Законом про Державний бюджет України на відповідний рік. Підтримка ОМС/ВЦА для формування фонду тимчасового житла для ВПО (субвенція 70/30), яка передбачена Порядком та умовами надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення ВПО житлом для тимчасового проживання, за вказаним Порядком у Дунаєвецькій МТГ не здійснювалася. **Субвенції з 2020 року не надходило**.

Кредитні житлові програми

Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (далі — **Держмолодьжитло**) — виконавець низки державних і регіональних програм, метою яких, зокрема, є забезпечення житлом ВПО, що реалізуються відповідно до Постанови КМУ від 27.11.2019 № 980 та Постанови КМУ від 28.04.2021 № 451.

Держмолодьжитло надало лише узагальнені дані, у розрізі громад інформація відсутня. Тому невідомо, чи скористалися ВПО громади даними програмами.

ПрАТ «Українська фінансова житлова компанія» (далі — **ПрАТ «Укрфінжитло»**) утворено для розвитку іпотечного кредитування, зокрема забезпечення громадян України житлом. ПрАТ «Укрфінжитло» є виконавцем державної Програми іпотечного кредитування «ЄОселя», що реалізується відповідно до Постанови КМУ «Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія”

доступного іпотечного кредитування громадян України» (від 02.08.2022 № 856). Цією Програмою можуть скористатися ВПО.

За інформацією, наданою ПрАТ «Укрфінжитло», обсяг фінансування цієї Програми у 2023 році становив 8,849 млрд грн (5855 кредитів). Обсяг фінансування у 2024-му, відповідно до фінансового плану, становить 19,2 млрд грн. Обсяг фінансування не розподіляється між громадами.

Інформація у розрізі поданих заяв та отриманих кредитів ВПО у громадах протягом 2023–2024 років відсутня, що унеможлиблює проведення аналізу у кожній громаді. Загалом кількість поданих заяв від ВПО через мобільний додаток порталу «Дія» в Україні з 01.08.2023 становить 15 856.

За інформацією, розміщеною на [офіційному сайті](#) ПрАТ «Укрфінжитло», відсоток ВПО у розрізі клієнтів — позичальників в Україні, які скористалися даною житловою кредитною Програмою, з 2022 року та станом на червень 2024-го становить 1,8% від загальної кількості.

У Хмельницькій області лише одна ВПО у 2023 році та дві ВПО у 2024-му скористалися цією Програмою (на загальну суму 4 000 000,00 грн). Це може свідчити про те, що ВПО не є зацікавленими брати участь у ній, а Програма не є доступною. ВПО не розглядають дану Програму як таку, що вирішить їхню житлову потребу. Це може бути пов'язане з обмеженими фінансовими ресурсами, підвищеними ризиками та відповідальністю з отриманням кредиту, значною сумою першого внеску у розмірі 20%. Наразі ВПО отримують кредит за цією Програмою із базовою процентною ставкою 7%, що може бути непідйомною сумою. Варто розглянути на національному рівні можливість зниження процентної ставки до 3% для ВПО.

Інформаційна доступність

Для аналізу доступності інформації про житлові програми у Дунаєвецькій МТГ було опрацьовано [сайт тергромади](#). На цьому сайті є розділ «[Інформація для ВПО](#)», де здебільшого розміщуються новини для ВПО про зміни у законодавстві, гуманітарну допомогу, Програму «Прихисток».

Варто зауважити, що у розділі «[Соціальні послуги](#)» міститься інформація для ВПО щодо соціального захисту з посиланням на нормативно-правові акти, які втратили чинність.

Навігаційно сайт недостатньо доступний. Зокрема, для пошуку рішення у вкладці «[Документи міської ради](#)» потрібно знати інформацію про номер засідання сесії та дату. Після введення цих даних відбувається завантаження всіх рішень, ухвалених на відповідному засіданні. Серед цих рішень потрібно відшукати необхідний документ. Пошук за ключовим словом рішення сесії

на сайті не працює. Також не зовсім зрозумілим є питання відслідковування змін у певних документах (на сайті це зробити складно).

Та на сайті громади є розділ «[Програми](#)», який містить доступний реєстр програм Дунаєвецької МТГ, зокрема спрямованих на вирішення житлових потреб переселенців.

Під час дослідження та аналізу даних також відбувалась комунікація телефоном з представниками органів місцевого самоврядування, які активно та відкрито відповідали на запитання.

Висновки

Станом на липень 2024 року у Дунаєвецькій МТГ зареєстровані 4283 ВПО, зокрема 4258 ВПО зареєстровані з 2022-го (серед них — 751 сім'я ВПО). Станом на травень 2024 року 21 ВПО (сім'я) перебуває на квартирній черзі на отримання житла з фонду тимчасового проживання (при виконавчому комітеті Дунаєвецької міської ради). Це свідчить про те, що дані обліку не відбивають реальну житлову потребу ВПО у громаді.

У Дунаєвецькій МТГ проводилась оцінка потреб ВПО. За результатом опитування, у якому взяли участь 400 ВПО (майже 10% від загальної кількості у громаді), визначено, що потреба в індивідуальному постійному житлі становить 15%. ***Станом на березень 2024 року задоволені житлові потреби 137 ВПО (на базі МКП) за рахунок чинних місцевих житлових програм.***

Для соціальної підтримки та забезпечення прав ВПО у Дунаєвецькій МТГ обрано склад комісії з питань обліку ВПО, які потребують житла для тимчасового проживання, затверджено її Положення. Також ухвалена грантова Програма забезпечення реалізації проекту «Домівка подалі від небезпеки» щодо створення сімейного центру для тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб на 2023–2024 роки. Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідний для реалізації цієї Програми, становить 243 411,00 доларів США.

Наразі у Дунаєвецькій МТГ відсутній житловий фонд соціального призначення. Вся інформація про наявні житлові програми та інші рішення для ВПО має бути доступною в одній вкладці на сайті громади. Такий підхід забезпечить якісне інформування ВПО.

Позитивним є те, що громада проводить оцінку потреб ВПО, зокрема житлових. Крім того, Дунаєвецька МТГ протягом кількох років активно бере участь у грантових програмах різного спрямування, серед них і програми щодо забезпечення прав ВПО.

Дунаєвецька МТГ докладася досить вагомі зусилля для забезпечення соціальних прав ВПО, які проживають на її території. Та питання забезпечення

житлом є комплексною проблемою, вирішення якої потребує напрацювань довгострокових житлових рішень громади із залученням підтримки і фінансування держави, міжнародних партнерів, благодійних організацій.

Рекомендації

Згідно зі ст. 47 Конституції України, громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та органами місцевого самоврядування безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону. Отже, держава повинна створити умови, за якими кожна людина буде мати змогу побудувати чи придбати житло, взяти його в кредит, орендувати. Для покращення сфери житлових прав ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни, зокрема розвитку соціального житла в Дунаєвецькій МТГ, надаємо низку рекомендацій.

На загальнонаціональному рівні:

- Напрацювати стратегію нової житлової політики на території України шляхом ухвалення нового житлового законодавства, яке відповідало б викликам сучасності та передбачало б механізми реалізації житлових прав ВПО.
- Розробити довгострокову державну програму забезпечення житлових прав ВПО у розрізі екстреного, тимчасового, постійного житла, проведення капітального і поточного ремонту, зокрема на умовах кредитування, а також фінансування для окремих соціальних категорій.
- Підвищити спроможність Рад з питань ВПО шляхом розроблення нормативно-правових актів, які б містили методичні рекомендації та правові механізми їх впливу на реалізацію і захист житлових прав ВПО.
- Збільшити фінансування місцевих бюджетів на будівництво нового житла для ВПО, реконструкцію житлового фонду, пільгове кредитування (залучення додаткового фінансування з боку міжнародних організацій, країн-донорів, грантових програм, розв'язання питання справедливого спрямування цих коштів, зокрема шляхом формування зведеної публічної інформації про потреби).
- Розробити механізм компенсації витрат ВПО на оренду житла з визначенням критеріїв та строків такої компенсації («соціальна оренда»), додаткового залучення коштів грантів для пільгового іпотечного кредитування ВПО.

- Переглянути розмір мінімального першого внеску на житло до 15% для ВПО та фіксованої річної процентної ставки (з базової 7% до пільгової 3%) для ВПО за Програмою «єОселя».
- Широко інформувати ВПО щодо вимог і процедур участі у житлових програмах на національному та місцевому рівнях.

На місцевому рівні:

1. Інформаційна доступність

- Забезпечити максимальне наповнення розділу «Інформація для ВПО» на офіційному сайті Дунаєвецької міської ради даними щодо прав ВПО, зокрема житлових, щодо наявних національних та локальних житлових програм.
- Перенести інформацію щодо питань ВПО з розділу «Соціальні послуги» сайту громади до розділу «Інформація для ВПО».
- Покращити навігаційну (пошукову) доступність інформації для ВПО про наявні національні та локальні житлові програми на сайті громади.
- Додати зразки заяв на сайт громади у підрозділ «Управління “Центр адміністративних послуг” ЦНАПу» (надання житла з фонду тимчасового житла для ВПО).
- Періодично проводити моніторинг житлових потреб ВПО.
- Проводити навчання (тренінги, лекції, семінари) для представників органів місцевого самоврядування, які опікуються питаннями ВПО, зокрема забезпеченням житлових прав ВПО, що постійно проживають у громаді.
- Проводити тренінги для представників органів місцевого самоврядування і мешканців громади щодо участі у грантових конкурсах, управління донорськими проектами.

2. Забезпечення житлом на ухвалення локальних НПА

- На основі Постанови КМУ від 29.04.2022 № 495 розглянути всі можливі варіанти створення фонду тимчасового житла для ВПО (будівництво, реконструкція, викуп, переобладнання нежитлових приміщень на житлові, передача житла в комунальну власність, використання безхазяйних приміщень і відумерлої спадщини тощо).
- Розробити та затвердити порядок розподілу житла з фонду тимчасового житла для ВПО, залучити до розроблення порядку на підставі Постанови КМУ від 29.04.2022 № 495 представників консультативно-дорадчого органу — Ради з питань ВПО Дунаєвецької територіальної громади.
- Розробити систему відкритих списків людей, які претендують на житло з фонду житла для тимчасового проживання (із розміщенням на офіційному сайті).

- Передбачити в місцевому бюджеті кошти на формування фондів житла для тимчасового проживання ВПО з урахуванням потреби у наданні такого житла (за наявністю).
- Провести інвентаризацію житлових фондів / житлових приміщень у громаді, які можна перевести у фонди житла для тимчасового проживання ВПО та фонд соціального житла для ВПО, зокрема на територіях приєднаних населених пунктів.
- Налагодити співпрацю з ДП «Хмельницький обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі» та відділенням Держмолодьжитла «Хмельницьке регіональне управління»; розглянути можливість співфінансування регіональних програм надання житлових кредитів з місцевого бюджету.
- Всебічно продовжити співпрацю з міжнародними партнерами з метою реконструкції та побудови соціального/тимчасового житла, доступного для ВПО.
- Формувати фонди вільних земельних ділянок, які можуть бути привабливими для потенційних донорів для нового будівництва житла для ВПО.
- Напрацювати стратегію довгострокових житлових рішень для ВПО, зокрема із подальшим залученням міжнародних гуманітарних організацій.
- Запозичувати позитивний досвід напрацювань і реалізації органами місцевої влади рішень, спрямованих на забезпечення житлових прав ВПО.

Дослідження провела Благодійна організація «Благодійний фонд «Стабілізаційні Сервіси»» у лютому – липні 2024 року за фінансування Агентства ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН).

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю БО «БФ «ССС»» та не може використовуватися, щоб відобразити думку Агентства.

Підписуйтеся на наш фонд у соціальних мережах, щоби слідкувати за дослідженнями системи соціального захисту населення, отримувати новини щодо допомоги постраждалим людям в Україні та дізнаватися про актуальні зміни законодавства.

КОНТАКТИ БЛАГОДІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «Благодійний фонд "Стабілізаційні Сервіси"»

НАШ САЙТ:
<https://sss-ua.org>

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА:
info@radnyk.org

FACEBOOK:
[@stabilizationsupportservices](https://www.facebook.com/stabilizationsupportservices)

INSTAGRAM:
[@stabilizationsupportservices](https://www.instagram.com/stabilizationsupportservices)

TELEGRAM:
[@SSS_Ukraine](https://www.t.me/SSS_Ukraine)

TWITTER:
[@SSS_Ukraine](https://www.twitter.com/SSS_Ukraine)